

ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: СУТЬ І ЗНАЧЕННЯ

Загальнокультурна компетентність є сукупністю сформованих знань, умінь, досвіду, цінностей і традицій, необхідних для професійної діяльності майбутніх учителів у галузі загальнокультурних відносин у межах індивідуально орієнтованої педагогічної взаємодії [1].

Загальнокультурна компетентність – це здатність людини обирати шляхи і способи використання вільного часу, що культурно й духовно збагачують особистість, жити та взаємодіяти з іншими в умовах полікультурного суспільства, керуючись національними й загальнолюдськими духовними цінностями.

Загальнокультурну компетентність розглядають як інтегральну якість особистості, яка має свою структуру, що дає змогу майбутнім учителям початкових класів найбільш ефективно здійснювати педагогічну діяльність, а також сприяє їх саморозвитку і самовдосконаленню [2]. В її структурі можна виділити три компоненти:

1. Когнітивний. Загальнокультурна компетентність передбачає певне коло питань, у яких суб'єкт навчання повинен бути добре обізнаним, володіти пізнавальним процесом та досвідом діяльності.

2. Ціннісно-орієнтаційний. Загальнокультурна компетентність характеризується емоційно-ціннісною спрямованістю, оскільки присвоєння продуктів культури передбачає їхнє чуттєве сприйняття, емоційно-ціннісне ставлення до них.

3. Комунікативно-діяльнісний. Загальнокультурна компетентність передбачає здатність людини конструктивно взаємодіяти в полікультурному просторі; застосовувати методи самовиховання; розробляти й реалізовувати стратегії поведінки

Отже, загальнокультурна компетентність стосується сфери розвитку культури особистості та суспільства у всіх її аспектах, що передбачає оволодіння вітчизняною та світовою культурною спадщиною, формування культури міжособистісних відносин, принципи толерантності, плюралізму і дозволяє особистості:

- аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової науки і культури, орієнтуватися в культурному та духовному контекстах сучасного українського суспільства і міжнародної спільноти;
- застосовувати засоби і технології інтеркультурної взаємодії;
- знати рідну й іноземні мови, застосовувати навички мовлення та норми відповідної мовної культури, інтерактивно використовувати рідну та іноземні мови, символіку і тексти;

- застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на систему індивідуальних, національних, загальнолюдських цінностей, для розроблення й реалізації стратегій поведінки та кар'єри;

- опановувати моделі толерантної поведінки та конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу й людської цивілізації.

Метою підготовки майбутнього вчителя початкової школи в контексті формування загальнокультурної компетентності є досягнення її рівня, достатнього для орієнтації в цінностях культури, формування здатності самостійно оцінювати конкретні явища культури для оволодіння методами самоосвіти. Когнітивний компонент загальнокультурної компетентності майбутнього вчителя початкової школи передбачає формування знань щодо особливостей національної та загальнолюдської культури, їх взаємодію та інтеграційні процеси; щодо необхідності толерантного ставлення до різноманітних культур; щодо ролі наукових знань у житті людини та їх вплив на світ; щодо культури взаємин людей загалом. Ціннісно-орієнтаційний компонент визначає ставлення до норм і цінностей. Комунікативно-діяльнісний компонент передбачає здатність людини конструктивно взаємодіяти в полікультурному просторі; застосовувати методи самовиховання; розробляти й реалізовувати стратегії поведінки.

Педагогічною основою загальнокультурно компетентності майбутнього вчителя є гуманістична спрямованість педагогічної професії, про яку наголошували у своїх педагогічних трактатах А. Дістервег, Я.А. Коменський, М.О. Корф, А.С. Макаренко, М.О. Пирогов, Г.С. Сковорода, В.О. Сухомлинський, К.Д. Ушинський та багато інших видатних педагогів. Гуманістична спрямованість має відбиватися у таких якостях учителя як: любов до дітей, повага до особистості учня, розуміння учня, педагогічний такт, володіння засобами педагогічної техніки, комунікабельність; сукупність морально-етичних якостей, що дає підстави для формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя і знаходить прояв у тактовності вчителя, умінні подати матеріал на рівні обізнаності учня.

Література

1. Шехавцова С.О. Сутність соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови у контексті компетентнісного підходу / С.О. Шехавцова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN14/11ssokkp.pdf>.

2. Пометун О.І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн / О.І.Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи. – К. : К.І.С., 2004.–112 с.